

Kostel 23. 10. 2016 – Kdo z nás je svatější?

Lukáš 18,10-14: „Dva muži vstoupili do chrámu, aby se modlili; jeden byl farizeus, druhý celník. Farizeus se postavil a takto se sám u sebe modlil: ‚Bože, děkuji ti, že nejsem jako ostatní lidé, vyděrači, nepoctivci, cizoložníci, nebo i jako tento celník. Postím se dvakrát za týden a dávám desátky ze všeho, co získám.‘ Avšak celník stál docela vzadu a neodvážil se ani oči k nebi pozdvihnout; bil se do prsou a říkal: ‚Bože, slituj se nade mnou hříšným.‘ Pravím vám, že ten celník se vrátil ospravedlněn do svého domu, a ne farizeus. Neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn, a kdo se poníží, bude povýšen.“

Tématem dnešní bohoslužby je srovnávání se a ve vzduchu visí otázka „**Kdo z nás je svatější**“? Ježíš říká svým učedníkům a ostatním posluchačům podobenství o dvou mužích, kteří konají totéž, ale jak uvidíme, není to totéž. Ježíš toto podobenství říká o těch, kteří si na sobě zakládají a myslí si, že jsou spravedliví – ve srovnání s ostatními lidmi. Dva muži vstupující do chrámu jsou pro posluchače Ježíšova podobenství v silném kontrastu. Abychom pochopili sílu Ježíšových slov, trochu si tyto dvě postavy přiblížíme.

Farizeus byl člověk, který byl vzdělaný, patřil do náboženské skupiny farizeů, jejichž náplní života bylo striktní dodržování zákona. V životě se snažili oddělovat od všeho a všech, co bylo nečisté a co zákon zakazoval. Někdy chápeme pojem farizeus jako synonymum k pokrytci a náboženskému fanatikovi, ale to by byl zjednodušený pohled. Mnohem bližší je mi to, že farizeové (a mezi nimi i tento náš farizeus) lidé, kteří se opravdu snažili dodržovat Boží zákon – což v kontextu SZ je chvályhodné (např. v Žalmu 1, 1-3), dávali desátky – to nebylo něco jednoduchého, pravidelně se modlili, poctivě dodržovali půst a různé svátky, přesně tak, jak to předepisovalo pro izraelity Desatero. To, co už možná nebylo úplně chvályhodné, bylo to, že jim dělalo dobře být vidět. Oproti většinové společnosti se museli (a z lidského pohledu lze říci i právem) lepší než ostatní, jejichž zbožnost měla mezery, třeba vůbec nedávali desátky, skoro se nemodlili nebo z dodržování půstu si nic nedělali. Farizeus byl v chrámě jako doma – někteří tam chodili i několikrát (až 7x) denně. Můžeme říci, takový poctivý křesťan, co má pravidelnou docházku do církve, na bohoslužby, a to nejen v neděli, pravidelně se modlí, dělající dobré skutky, jak k tomu Bible vybízí. Není tedy až tolik zvláštní, že si připadal ve srovnání s ostatními NEfarizeji, lepší – podobně jako i dlouholetí poctiví návštěvníci církve asi mají myšlenky typu – no jsem na tom určitě líp, než ta mládež kouřící marihuanu před panelákem. Každopádně nelze farizeovi upřít snahu líbit se Pánu Bohu, což mu ostatně v modlitbě, jak uvidíme dále, nezapomene připomenout.

Naopak **celník** – to bylo jiné kafe. Naprostý kontrast od zbožného farizea. Celník byl synonymem pro hříšníka – když se řeklo celník, myslelo se automaticky hříšník. Dokonce z kontextu pisatelů evangelií vidíme, že to byla zvláště „hrozná“ skupina hříšníků (celníci a jiní hříšníci). Celníci pracovali pro okupanty (Římany) a jejich úkolem bylo vybírat clo. Nejhorší bylo, že výšku cla si celníci určovali sami, dle své libovůle. A jak to tak bývá, je velmi pravděpodobné, že si k povinné taxě přisazovali díl pro sebe. Celníci byli proto bohatí, ale bohatli de facto tím, že okrádali své spoluobčany. Dobrý důvod k tomu, aby je druzí nenáviděli. Na rozdíl od farizeje celníci do chrámu běžně nechodili, nebo spíše vůbec. Jejich rituální čistota byla permanentně narušena. Bylo tedy pro posluchače hodně zarážející – a možná až urážející – že si tento celník vůbec dovolil přijít do chrámu. I on to cítí, krčí se někde v rohu, nejraději by nebyl vůbec vidět – on o své špatnosti a hříšnosti moc dobře ví, a nepotřebuje, aby mu to ostatní připomínali.

Je pravděpodobné, že tito dva pánové nebyli v chrámě sami, ale **byli tam i jiní lidé**. To nám obraz dokresluje ještě více. Farizeus je mezi svými, všichni ho tam znají, zdraví se, lidé ho za jeho zbožnost pravděpodobně i obdivují, je to „vážený“ bratr, znalec Písma (což samo o sobě není špatné). Farizeovi publikum rozhodně nevadí (chce být vidět). Naopak celník, který se možná odvážil do chrámu (do církve) přijít poprvé, je objektem, nad kterým se ostatní návštěvníci spíše pohoršují – co ten tu dělá,

určitě je nečistý, jak vůbec může tento zloděj jít na toto svaté místo. Situace pro srovnávání jak dělaná. Na jedné straně lůzr, na straně druhé vzorný křesťan. Všimněme si, že oni se primárně nepřišli srovnávat do chrámu – přišli se modlit, ale pokušení srovnávat se je vcelku velké a z příběhu vidíme, že farizeus tomu neodolá. Zvláště když může ještě zvýraznit jeho zbožnost.

Dostáváme se k zásadnímu ději Ježíšova podobenství – **oba se modlí**. Farizeus v modlitbě především děkuje za to, jaký je on. Jde v tom cítit trochu pýchy. Možná má i za co, protože jeho život skutečně nemusí být špatný, ale Ježíš odsuzuje právě to, že se považuje za spravedlivého. Myslí si, že díky tomu, že chodí do chrámu, modlí se, dává desátky, postí se, a kdo ví, co ještě dobrého dělá – že díky tomu si může „koupit“ Boha a jeho přízeň. Celník na druhou stranu si je vědom toho, že on skutečně ve svém životě nemá nic, čím by se mohl před Bohem pochválit, mohl by leda tak říct, kolik že to lidí okradl, ale to se sem nehodí, že. Možná si říká, že ho Bůh ani nemůže pro jeho špatnost slyšet a vystát. Takové poznámky měli farizeové k hříšníkům (mnohokrát proti Ježíšovi reptali, že se s nimi přece nemá vůbec bavit).

Až potud boduje farizeus. Vzorný následovník Boha, pravidelný účastník bohoslužeb. Ale ještě se nevyjádřil ten nejpodstatnější – Bůh, Hospodin. **Závěr Ježíšova podobenství musel posluchače naprosto šokovat**. Bůh slyšel modlitbu hrozného, hříšného, nenáviděného celníka, což bylo až absurdní, naopak nepřiznal se k modlitbě rádoby spravedlivého a velmi, velmi zbožného farizeje, i když dělal tolik dobra. V čem je tedy problém? Farizeus přes svou dokonalou zbožnost a dodržování řady vnitřních předpisů ve skutečnosti minul Boha – nedošel k poznání, že odpuštění a přijetí Bohem nezávisí na našich dobrých skutcích, na tom všem, co dodržujeme, na pravidelné návštěvě bohoslužeb, ale záleží nad uvědoměním si své hříšnosti a lítosti nad ní – což projevil právě onen výběrčí daní.

Jaká poučení si z tohoto příběhu můžeme vzít my dnes? Do církve přicházíme jako různí lidé, někteří tam chodí od narození, jejich účast je pravidelná, dodržuje řadu dobrých předpisů a možná jsou i ve svém okolí obdivováni za to, jak žijí, pak tam je skupina lidí, co si mohou říkat – no, já niky nebudu jako on/ona. Já do té „vybrané“ společnosti nepatřím. Jedni se mohou přeceňovat, druzí podceňovat. Můžeme si uvědomit několik ponaučení z Ježíšova podobenství o farizeovi a celníkovi.

1. Bůh člověka nesrovnává podle toho, jak se jeví navenek, ani podle jeho skutků, ale dívá se do nitra – posluchači čekali, že odpuštěno bude farizeovi, ale Bůh se přiznal k modlitbě odsuzovaného a pohrdaného celníka.

2. Pro Boha je přiznání chyb více než dodržování zákonů – i když nelze upřít farizeovi to, že dělal dobré věci, tak to základní, o co Bohu jde, je poznání vlastní hříšnosti člověka a litování jí.

3. Povyšování se nad druhé je Bohu odporné. Klíčový je vztah k Bohu: farizeus měl Boha spíše jako obchodního partnera – já ti dávám to a to a to, tak ty mně jistě za to ospravedlníš. Vždyť mi vlastně ani nemusíš nic odpouštět – ušetřím ti „práci“. Farizeus vlastně ani Boha nepotřeboval pro záchranu, ale pro potvrzení svého hodnotného chování. Je přesvědčen, že toho může hodně Bohu nabídnout a on ho za to pochválí. Na to si musíme dát pozor hlavně my, co už dlouho chodíme do církve a třeba i zastáváme v ní nějaké posty.

4. I ten nejhorší má otevřené dveře k Bohu. Pokud se cítíš v církvi jako lůzr, tak věz, že před Bohem jsme lůzři úplně všichni. To je povzbuzení pro ty, kteří se cítí spíše jako celník, pro ty, kdo vůbec sebrali odvalu do církve mezi ty ostatní – v jejich očích snad lepší – lidi, přijít. Z podobenství však zřetelně vidíme, že rozhoduje úplně něco jiného než společenské postavení, majetnost, dobré chování.

5. Když sami přijdeme k Bohu, pak se uvidíme v tom pravém světle – a to pro nikoho z nás (byť si myslíme, kdo ví, jak jsme dobří), není hezký pohled. Nemáme se srovnávat s druhými, ale pokud už se

srovnávat chceme, tak pak s Bohem samotným – pak nás přejde chuť i na to srovnávání se s ostatními. Na lidi okolo nás můžeme spoustu věcí více či méně hrát, ale Bůh vidí to, co děláme tajně, co bychom nikdy nezveřejnili – ano, všichni jsme hříšníci, zkažení a jedině, co potřebujeme, je Boží milost, o kterou se celník tak horlivě modlil. A co je pozitivní, Bůh na jeho modlitbu reagoval.

6. Skrze vlastní zbožnost můžeme minout skutečného Boha a jeho srdce. Farizeus, ač zbožný, vlastně Boha vůbec nezná – minul ho. To může hrozit dlouholetým křesťanům, pro které vnitřní předpisy a jejich dodržování zamlží skutečnou podstatu Pána Boha, i když tyto předpisy samy o sobě nejsou špatné. Jaké jsou mé motivy chození do církve? Jdu tam především za Bohem a zpytovat svůj život, nebo se jdu ukázat okolí, že poctivě chodím? Farizeova zbožnost nakonec zastínila samotného Hospodina a jeho charakter. Bůh u farizeovy modlitby nebyl, nereagoval na ni, a to je tragédie. Farizeus předepisuje Bohu to, jak má (podle čeho má) hodnotit víru druhých, z příběhu však jasně vyplývá, že Bůh jednal zcela jinak.

Závěr

Bůh je tu pro všechny, jistě byl i pro farizeje, kdyby netrval na tom, že on musí být dostatečně spravedlivý. Bůh se dívá do nitra, tam, kde ostatní nevidí, on vidí tvé motivy, proč do církve chodíš. Vzájemné srovnávání ničemu neprospívá. Pokud se vidíš spíše v roli farizea, zkus přemýšlet nad tím, zda ti skutečný Bůh přes všechno to dobré, co děláš, neuniká a život se nesmrkl jen na bohoslužebné úkony, jejichž plnění nebo neplnění se pak stane měřítkem víry druhých, zvláště nově příchozích, nebo těch, kteří do církve přijdou jen občas. Pokud se cítíš spíše v roli hříšného celníka a někdy máš obavy do církve přijít (možná i kvůli lidem), pak tě chci povzbudit na základě našeho příběhu, že Bůh čeká i na tebe a tvé hříchy nejsou pro něho překážkou, aby mohl jednat, neštítí se tě, ale naopak přijímá lidi, kteří mu nemají, co dát. A to jsme ve skutečnosti my všichni. Srovnávání zabíjí vztahy, narušuje společenství, odrazuje, dělá církev nepřítelivou. Kdo je svatější? Posouzení toho je na samotném Pánu Bohu, ale jedno je jisté – v jeho svatosti bez jeho odpuštění neobstojí bez jeho milosti nikdo. Celník to poznal a přeji nám všem, abychom to poznali i my všichni a důsledky toho byly patrné i v naší církvi.